

Anmeldelser

Bülent Diken og Carsten Bagge Laustsen, *Sociology through the Projector*, London: Routledge, 2007, 143 s., £71.25.

Friedrich Nietzsche morer sig i *Den muntre videnskab* med konstateringen: „Er det da ikke morsomt, når de mest alvorlige filosoffer, lige meget hvor strenge krav de stiller til visheden om hvad som helst, stadigvæk benytter sig af digterord for at give deres tanker kraft og troværdighed?“ (Nietzsche 1820/1997: 94-95). Om det er morsomt ved jeg nu ikke, men interessant er det da. Hvorfor det? Fordi det vidner om, at selve vores videnskabelige erkendelse og forståelse af verden har en umiskendelig poetisk kant, en æstetisk dimension eller et kunstnerisk islæt, der rækker udover det slavisk at indsamle såkaldt 'hårde data', finde korrelationer, indplotte positioner i skemaer eller udregne hældninger på grafer. Det vidner om, at sociologi også er en kunst- art og derfor kan forstås som en poetisk videnskabelig praksis.

Jeg er naturligvis ikke den første til at fremføre dette synspunkt, og det var Nietzsche desuden heller ikke. Mange har således påstået, at vi kan lære meget om videnskaben via kunsten/litteraturen og vice versa. Der er i årenes løb efterhånden udkommet mange bøger og artikler om dette fænomen, der med en samlebetegnelse måske bedst kan beskrives som 'sociologi gennem ...'. På stående fod kan jeg umiddelbart erindre at have stødt på titler som *Sociology through Humour*, *Sociology through Science Fiction*, *Sociology through Literature*, *Sociology through Rock Music* og *Sociology through Poetry* – og der er givetvis mange flere. Og nu er der således også en nytilkommen *Sociology through the Projector*, der anmeldes her. Det kunne næsten være interessant, men måske også en smule provokerende, hvis der på et tidspunkt udkom en bog med titlen *Sociology through Sociology* blot for at sætte tingene lidt i relief. Jeg må imidlertid medgive, at jeg er noget betaget og fascineret af disse bøger, fordi de tilbyder et forfriskende og forløsende blik på ofte komplekse sociologiske og sociale problemstillinger gennem et perspektiv, der i forhold til konventionelle sociologibøger forekommer både mere tilgængeligt og hverdagsagtigt og mindre akademiserende og skolastisk. Selv har jeg også på det seneste arbejdet en del med dette fænomen – altså hvordan man kan forstå væsentlige sociologiske fænomener gennem alternative kilder (jf. fx Jacobsen & Antoft 2006; Antoft, Jacobsen & Knudsen 2009; Antoft & Jacobsen 2009).

Det forekommer imidlertid som om, at indsigten i slægtskabet mellem kunst/litteratur på den ene side og samfundsvidenskab/sociologi på den anden har været glemt gennem en efterhånden længere periode. Særligt op

igennem 1970'erne og 1980'erne var der en gryende interesse inden for samfundsvidenskaberne for at forstå videnskabelig tænkning og praksis gennem en lang række mere poetiske kilder som science fiction, film noir, mainstream film, digte, humor, billeder, dagbøger, skønlitteratur – kun fantasien satte grænser. Samtidig var der mange, der forsøgte sig med selv at skrive mere poetisk, end samfundsvidenskabsfolk ellers havde for vane. Det var som om, at et 'kreativitetens vindue' åbnede sig – Robert A. Nisbets bog *Sociology as an Art Form* (1976) er måske blot et af de mest eklatante eksempler herpå – der lod sollyset fra mere æstetisk-poetiske atmosfærer strømme ind i samfundsvidenskaberne. En anden var Wolf Lepenies' fascinerende *Between Literature and Science: The Rise of Sociology* (1988), der sporede store dele af sociologiens ophav tilbage til 1800-tallets skønlitterære og samfundskritiske romaner. Dette vindue er aldrig helt blevet lukket, og fra tid til anden dukker der en enlig svale op, der bryder monotonien og minder os om sociologiens poetiske slægtskab. *Sociology through the Projector* af Bülent Diken og Carsten Bagge Laustsen er en af disse glædelige overraskelser inden for et felt, der i årenes løb er blevet overset – særligt i en dansk sociologisk kontekst.

Den omtalte bog er – ifølge forfatternes indledende betragtninger – en sammenskrivning af en række tidligere udgivne artikler, hvori de har beskæftiget sig med at forstå sociale fænomener og historiske hændelser gennem forskelligt filmisk materiale – heraf bogens velvalgte og fantasifulde titel: *Sociology through the Projector*. Dertil er der, så vidt jeg umiddelbart kan vurdere – tilgiv mig til gengæld, hvis jeg tager fejl – tilføjet nogle indledende og afsluttende metabetragtninger, der forsøger at lokalisere bogens overordnede budskab i en større samfundsvidenskabelig kontekst. Bogen er desuden forsynet med et forord af den slovenske filosof/forfatter/kulturkritiker/sociolog/samfundsdebattør Slavoj Žižek, der også selv hyppigt anvender filmanalyser som eksempler på eller prismer til at forstå aspekter af den sociale virkelighed.

Det skal allerede indledningsvis i denne anmeldelse slås fast, at *Sociology through the Projector* er en bog, jeg har det meget ambivalent med. Det er *en ambitiøs bog* med en vigtig dagsorden. Det perspektiv, som bogen fremmaner, finder jeg såvel vigtigt som sympatisk. Det er dog samtidig *en prætentios bog*, der med en noget forvirret indledning gør det vanskeligt at vurdere dens *sociologiske* kvaliteter – hvilket er min metier og tilsyneladende, hvis man skal tro bogens titel, også forfatternes. Det er utvivlsomt en vigtig bog, og det er en flot bog, men det er også en bog, hvis budskab drukner en del i unødvendige forsøg på at gøre noget ganske elementært – at lære om og forstå det sociale gennem film eller se film som en del af det sociale og vores forståelse heraf – til noget esoterisk og vanskeligt tilgængeligt. Hvorfor det forekommer forfatterne så magtpåliggende at sløre relativt grundlæggende og ganske

gangbare pointer med en ornamentering af formørkende fraser og filosofiske betragtninger, det forstår jeg til gengæld ikke. Et par eksempler herpå, og blot nogle få blandt mange, er: „Life in general, and social life in particular, is never fully actualized“ (p. 3) eller „the cinematic and the social are like twins, separate in togetherness and together in their separateness“ (p. 7), eller „today social reality itself is cinematic“ (p. 8), og slutteligt „instead of analysing ‘social facts’ through abstract theory, we analyse films as social facts through allegory“ (p. 12). Jeg synes, at det forekommer som voldsomt komplicerede betragtninger, når forfatterne ærinde trods alt ‘blot’ er at forstå film som en del af det omfattende univers, vi kalder ‘det sociale’, og at vi derfor kan forstå dele af ‘det sociale’ gennem eksempelvis film. Derudover finder jeg det ganske relativistisk og meningsløst at hævde, at det sociale aldrig helt aktualiseres (så i hvert fald kun i en meget abstrakt filosofisk forstand) – jeg kan fx lige nu se det sociale aktualiseret ud af mit kontorvindue her på universitetet. Jeg er dog enig med dem i, som de skriver, at „cinema can function as an indicator of the virtual, a coming society“ (p. 1) og „cinema makes, can make, a valuable contribution to social diagnosis“ (p. 4), men det er, så vidt jeg umiddelbart kan vurdere, ikke helt de samme ting, der her fremføres. Måske forstår jeg bare ikke dialektikken, når forfatterne hævder, at „reality and fiction are not two opposed realms“ (p. 7).

Nå, men med disse indledende bemærkninger vil jeg her kortfattet anmelde bogens perspektiv måske snarere end dens indhold gennem en *dobbeltlæsning* – en dobbeltlæsning, som forfatterne selv hævder, at de udfører på film som både indikatorer på og forløbere for det faktisk eksisterende samfund og som noget, der samtidig nærmest er en social kendsgerning, der forekommer mere virkelig end virkeligheden selv? Måske strækker jeg min skepsis for langt. Min dobbeltlæsning er dog knap så sofistikeret som forfatterne og i mere vilkårlig rækkefølge end deres, og jeg vil her udelukkende anvende betegnelsen dobbeltlæsning som udtryk for et ønske om både at fremdrage det positive ved bogen og det, jeg finder mere problematisk. På den ene side vil jeg således kort hæfte mig ved, hvordan film – som forfatterne rigtigt fremfører – kan fungere som vigtige bidrag til forståelsen af det sociale gennem alternative (og måske endda vikarierende) kilder. På den anden side vil jeg hæfte mig ved en tekst, der aldrig rigtigt formår at fortælle læseren klart og tydeligt om sit ellers vigtige budskab.

Bogen omhandler, som titlen angiver, sociologi gennem filmprojektoren. Forfatterne er meget insisterende på, at deres ærinde er sociologisk:

We want to make sense in a sociological style. That is we are not applying sociological knowledge *to* cinema; we are doing sociology by using cinema for sociological purposes ... [O]ur project is a sociological project (p. 5).

Og andetsteds:

[W]e want to appeal to sense as well as meaning, to sociological imagination as well as sociological reasoning. In this context, putting sociology in motion, in action, is our prime concern (p. 13).

Samtidig ønsker forfatterne imidlertid at undgå det, de betegner 'sociologisme', der defineres som følger:

[W]e want to avoid sociology, that is we are not saying that its network can ground cinema. Sociology tends to stratify and reify social life, focusing on regularities, repeated practices, systems and structures, and types (p. 6).

Som sociolog er jeg dog ikke helt sikker på, at bredden og variationen i sociologien indfanges med denne formulering, og hvis den gør, så er al sociologi (inklusive forfatternes egen) vel egentlig synonym med sociologisme? Samtidig tvivler jeg også på, at film ikke også skulle fokusere på regulariteter, typer og strukturer. Men lad os godtage, at bogens ærinde er sociologisk, og det håber jeg sådan set, så rejser sig spørgsmålet: Hvad er metoden? Er det at se en film, og så dernæst kritisk vurdere dens potentiale? Hvad er kriterierne så? Eller er det, at film tilbyder os et andet blik på det sociale end eksempelvis interviews, statistiske undersøgelser eller deltagende observation? Eller er det, at film faktisk tilbyder os et dybere blik ind i det sociale end andre typer af empirisk materiale? Forfatterne er her ikke helt tydelige, synes jeg. Jeg mener med andre ord blot, at man godt kan stille visse metodiske krav til, hvorledes film – eller andre typer af alternativt kildemateriale – anvendes, herunder fx krav om adækvans; altså at ens fortolkninger af film forbindes til eller sandsynliggøres, valideres eller afvises i relation til eksisterende bekræftet viden, eller at ens begreber, fortolkninger og forståelser ekspliciteres. Jeg siger ikke, at forfatterne ikke gør dette, men det ekspliciteres ikke i indledningen, der jo tjener som bogens manifest.

Man kunne til en anmeldelse som denne måske have en berettiget forventning om, at alle den anmeldte bogs interessante kapitler berøres eller omtales, og det fortjener de faktisk. De *konkrete filmanalyser i Sociology through the Projector* – af en perlerække af forskellige nyere film, smalle som mere mainstream, som *Hamam*, *Lord of the Flies*, *City of God*, *Fight Club*, *Brazil* og *Life is Beautiful* – vil/kan jeg imidlertid ikke vurdere, eftersom jeg ganske enkelt ikke har set de fleste af de omtalte film, hvilket vanskeliggør en meningsfuld kritik og/eller værdsættelse af forfatternes substantielle brug af filmene til at forstå og belyse det sociale, men jeg kan dog læse mig frem til, at man med film som en slags optik på det sociale eller alternativt

visuelt datamateriale – lige så vel som andre typer af data – kan indlæse mange intentioner, fortolkninger og betydninger, som ikke nødvendigvis var intenderet som en del af det oprindelige filmiske produkt. Samtidig må jeg dog sige, at jeg ærbødigt tager hatten af for forfatterne, som gennem bogens konkrete filmanalyser for det første virkelig udfolder en dybdegående indsigt i og appetit på at fortolke det sociale og for det andet udviser en umiskendelig forkærlighed for film.

Til slut vil jeg således hæfte mig ved spørgsmålet: Hvorfor skal vi overhovedet bruge film? Til kritik? Og hvad er så kritik? Bogen afsluttes med en kortfattet outro om kritik, og selvom jeg bestemt er sympatisk overfor kritik og kritisk bevidsthed – også i sociologien – så finder jeg bogens afslutning om muligt endnu mere utydelig og snørklet end indledningen. Skal film bruges til at skærpe vores kritiske sociologiske sans, eller kan film også fordumme og føre til fejlfortolkninger, og er det alle film, der kan bruges til at penetrere det sociale, eller er nogle film bedre end andre til dette ædle formål? Disse spørgsmål, som også nagede mig, da jeg læste bogens indledning, nager mig stadig efter at have læst afslutningen. Mellem indledning og afslutning er der i de enkelte kapitler en del oplysende betragtninger, hvoraf jeg får fornemmelsen, at forfatterne faktisk mener, at nogle film vitterligt er bedre end andre til at forstå og penetrere det sociale, men det kvalificeres dog aldrig. Så selvom det i bogens kapitler demonstreres, at centrale sociologiske tematikker som identitet, terrorisme, social orden, koncentrationslejre, vold og teknologisk overvågning kan conceptualiseres via film, så savner jeg en retfærdiggørelse for, hvorfor det netop er disse film, der inddrages.

Sociology through the Projector er en bog, der sætter overliggeren højt – på godt og ondt. Spørgsmålet er imidlertid, om man ikke åbner for muligheden for en masse selvmål, når overliggeren er sat så højt, som Diken og Laustsen gør det? Opløses relationen mellem virkelighed og fiktion ikke, når man ikke definitivt kan afklare, hvor grænserne går for, hvad der hører til hvor, og hvad der fører til hvad? Jeg er enig med forfatterne i, at en filmanalyse som udtryk for en slags poetisk fantasi kan berige en sociologisk fantasi, og jeg er helt på linje med, at dette meget vel kan være en kritisk sociologisk fantasi. Men selvom jeg ikke er dogmatisk eller disciplinvogter i forhold til sociologien, så tror jeg nu nok, at Laustsen og Dikens bog ville have haft bedre af – og være mere retvisende – hvis den var blevet kaldt *Social Theory through the Projector*. Som sociologisk værk forekommer bogen mig metodisk svag og en smule ureflekteret omkring sit filmiske datamateriale.

Min kritik skal dog ikke udvande bogens vigtighed. *Sociology through the Projector* er en vigtig bog – en særdeles vigtig bog endda. Den har meget på hjerte, den brænder for sin tematik, den er sympatisk, men dens eget hjerte drukner til tider i akademiserende abstraktioner, sproglige finurligheder og

snakkende sløringer samt i analyser og vurderinger af filmiske intentioner og forståelser, der – frygter jeg – til tider forsøger at dække over, at bogens sigte, når alt kommer til alt, er ganske elementært – at vi, som sociologer såvel som ‘almindelige’ mennesker, igennem filmen kan opnå et glimt af en virkelighed bag virkeligheden, en mulig virkelighed, måske en utopisk virkelighed. Den indsigt behøves imidlertid ikke kvalt af socialfilosofiske abstraktioner og en til tider tyngende og trættende akademisk sprogbrug. Men som bog, der kan antænde en poetisk-sociologisk fantasi hos læseren, byder jeg den varmt velkommen.

Michael Hviid Jacobsen,
Institut 1 – Sociologi, Socialt Arbejde og Organisation,
Aalborg Universitet

Referencer

- Antoft, Rasmus, Michael Hviid Jacobsen og Lisbeth B. Knudsen (red.) (2009). *Den poetiske fantasi*, Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Antoft, Rasmus og Michael Hviid Jacobsen (2009). *Fakta og fiktion*, Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Jacobsen, Michael Hviid og Rasmus Antoft (2006). „Den poetiske fantasi – perspektiver i en poetisk inspireret kreativ sociologi“, *Social Kritik*, 18 (107): 62-75.
- Lepenies, Wolf (1988). *Between Literature and Science: The Rise of Sociology*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Nietzsche, Friedrich (1820/1997). *Den muntre videnskab*, Frederiksberg: Det Lille Forlag.
- Nisbet, Robert A. (1976). *Sociology as an Art Form*, New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.

Stig Hjarvard, *En verden af medier: Medialiseringen af politik, sprog, religion og leg*, Frederiksberg: Samfundslitteratur, 2008, 298 s., 275,00 kr.

Inden for statskundskaben er det nærmest en refleks at fremhæve mediernes stigende politiske betydning, når talen falder på nyere strømninger i dansk politik. Imidlertid findes kun en ret beskeden dansk litteratur, der beskæftiger sig direkte med mediernes politiske rolle. Det gælder både forskningsbidrag af teoretisk og empirisk karakter. Her kommer Stig Hjarvards *En verden af medier: Medialiseringen af politik, sprog, religion og leg* som en håndsrækning til forskere, studerende og andre, der ønsker en nuanceret indføring i teorier om medialisering og i dennes konkrete udslag i den politiske verden. Bogen spænder bredt med både teoretiske diskussioner og empiriske analyser af så forskellige fænomener som politik, sprog, religion, leg og habitus. Fælles for kapitlerne er et fokus på, hvordan disse forskellige områder medialiseres.

Bogens første kapitel indeholder en gennemgang af litteraturen om medialisering og formulerer på den baggrund en teori om, hvordan mediernes betydning bedst kan konceptualiseres. Her kombinerer Hjarvard de teoretiske ambitioner med et klart blik for, hvad der kan anvendes i empiriske analyser. Det giver sig blandt andet udslag i en til tider ganske skarp – men berettiget – pen i forhold til tidligere bidrag til litteraturen. Konkret lægger Hjarvard sig fast på en definition af medialisering som den „proces, hvor samfundet i stigende grad underlægges eller bliver afhængigt af medierne og deres logik“ (p. 28). Samtidig fremhæves, at medialiseringen ikke skal betragtes som en universel proces, men derimod som en udvikling, der finder sted i den „sidste del af det 20. århundrede i de moderne, højtindustrialiserede fortrinsvis vestlige samfund“. Denne definition giver et godt udgangspunkt for de følgende kapitlers analyse af, hvordan denne proces udfolder sig på forskellige områder.

Fra et politologisk synspunkt er især kapitlet om medialiseringen af politik interessant. Kapitlet bærer præg af et omfattende overblik over såvel den danske som den internationale litteratur om mediernes betydning for politik. Også her demonstrerer Hjarvard sin sans for, hvad der kan anvendes analytisk og empirisk – og sin kritiske stillingtagen til litteraturen. Det gælder fx i diskussionen af Timothy E. Cooks (1998; 2006) begreb om medierne som en politisk institution. Selvom Hjarvard i lighed med mange andre finder inspiration i Cooks diskussioner, problematiseres karakteristikken af medierne som en *politisk* institution, ligesom Hjarvard diskuterer indholdet og betydningen af mediernes institutionalisering og forholdet til journalistikken (pp. 72-73). Dermed gives også et bidrag til diskussionen om karakteren af mediernes magt. Det fremhæves således, at mediernes øgede betydning ikke nødvendigvis medfører, at medieorganisationer eller journalister har større magt, idet også disse er underlagt medialiseringsslogikken.

Tilsvarende giver Hjarvard også en god diskussion af en anden af de tekster, som meget ofte ses refereret i diskussioner af medialisering – nemlig Daniel Hallins og Paolo Mancinis (2004) *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. Her argumenterer han imod forfatterernes argument om en helt generel udvikling imod liberale mediesystemer, hvor medierne i forskellige lande vil opleve en faldende grad af parallelisme i forhold til det politiske system. Tværtimod kan specifikke kendetegn ved enkelte lande ifølge Hjarvard betyde, at en øget mediekommersialisering kan give sig forskellige udslag (pp. 78-79). Mens indsigten i medialiseringslitteraturen er god, og diskussionerne heraf spændende, savner man dog som politologisk læser af og til en grundigere diskussion af andre dele af statskundskaben, som er relevante for bogens analyse. Det gælder fx litteraturen om dagsordensfastsættelse og udviklingen i vælgernes politiske holdninger, hvor der kun gives ret overfladiske referencer. Det er imidlertid tilgiveligt i en bog, som spænder så vidt som denne.

Kapitlet om politikkenes medialisering giver også en god oversigt over udviklingen i mediernes politiske rolle. Selvom der i det store og hele er tale om kendt stof, giver Hjarvard en god sammenfatning af udviklingens fire faser: 1) startende med medierne som politiske redskaber over 2) medierne som politikformidlende kulturinstitutioner til 3) mediernes mere undersøgende rolle og endelig i dag 4) medierne som selvstændig medieinstitution. Kapitlet trækker både på kvalitative analyser af forskellig art og på surveydata om avis-læsning og læsernes vurdering af avisernes politiske ståsted. Der er tale om empirisk materiale af ret forskellig art, som medvirker til at illustrere pointerne om politikkenes medialisering. Det er imidlertid ikke altid klart, præcis hvilken rolle empirien er tiltænkt. Er der tale om nogen nedslag der, hvor medialiseringens effekter er mest markante, eller om en mere generel test af medialiseringens omfang og karakter? I forhold til sidstnævnte udgør fx avisernes dækning af Muhammedkrisen næppe en særlig repræsentativ case til at belyse graden af parallelisme mellem aviser og politiske partier. Samtidig er det værd at fremhæve, at de empiriske bidrag primært belyser mediernes dækning af politik frem for at tage fat i partiers og politikeres reaktioner fx i form af en større professionalisering af den politiske kommunikation og nye strategier for, hvordan man som parti kan appellere til vælgere. Aspekter som netop må stå centralt med den valgte definition af medialisering.

Bogens øvrige kapitler vil næppe være helt så relevante for politologer. Ikke desto mindre er de – for det meste – spændende læsning. I kapitlet om medialiseringen af sproget lancerer Hjarvard fx begrebet „medialekt“ som betegnelse for sproglige kendetegn ved kommunikationen i bestemte medier og genrer som fx sms og chat. Kapitlet om legens medialisering bygger i vidt omfang på en interessant casestudie af Lego-koncernens udvikling, mens religionskapitlet skæmmes lidt af en noget omstændelig afrapportering af en spørgeskemaundersøgelse om alt fra personlig tro over læsning af Harry Potter til anvendelse af websites om religion. Bogen afsluttes med et kapitel om medialiseringen af habitus, som på samme tid giver en diskussion af medialiseringens betydning for den måde, vi forholder os til vores omgivelser på, og en udmærket sammenfatning af bogens øvrige kapitler.

Alt i alt er Hjarvards bog særdeles anbefalelsesværdig. Det gælder både for den, der gerne vil have en god introduktion til spørgsmålet om medialisering, og for den, der er interesseret i de mere dybtgående diskussioner af karakteren af medialisering og mediemagt.

Anne Binderkrantz,
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Modtagne bøger

Amdisen, Paw Hedegaard, Jonas Holst og Jens Viggo Nielsen (red.) (2009). *At tænke eksistensen – Studier i eksistenstænkningens historie og betydning*, Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.

Friisberg, Gregers (2009). *Politik ABC – Kernestof fra C- til A-niveau*, København: Forlaget Columbus.

Hoff, Jens og Memed Demirtas (2009). *Frafald blandt etniske minoritetsstuderende på universitetsuddannelserne i Danmark*, København: Forlaget Politiske Studier.

Hvidt, Nanna og Hans Mouritzen (eds.) (2009). *Danish Foreign Policy Yearbook 2009*, Copenhagen: Danish Institute for International Studies.

Kaspersen, Lars Bo og Jørn Loftager (red.) (2009). *Klassisk og moderne politisk teori*, København: Hans Reitzels Forlag.

Løgstrup, K.E. (2009). *Kants kritik af erkendelsen og refleksionen*, Århus: KLIM.

Rousseau, Jean-Jacques (2009). *Politiske skrifter*, Århus: KLIM.

Statsvetenskaplig tidskrift 2009/1, Lund: Studentlitteratur 2009.

Sørensen, Kjeld Mazanti (2009). *Muslimske imperier – Kulturmøder og civilisationsammenstød i Middelhavsområdet*, København: Columbus.

Vedung, Evert (2009). *Utvärdering i politik och förvaltning*, Lund: Studentlitteratur.

Abstracts

Lise Rakner and Lars Svåsand

The Politics of Elections: The Significance of Administrative and Legal Means to Remain in Power in Malawi and Uganda

Studies of electoral processes in new democracies in sub-Saharan Africa suggest that political actors – in particular the executive – may benefit from exploiting rule making as well the implementation of rules through the administrative apparatus by subjecting autonomous institutions to executive control. We refer to this as an ‘administrative and legal approach’ to securing a desired election outcome. Within this perspective, we describe how the executive in two presidential systems – Uganda and Malawi – have been able to impact the electoral process to remain in power. This is illustrated by the process in advance of Uganda’s presidential and parliamentary elections in 2006 and by the post-election maneuvers of Malawi’s president after the 2004 election. The two cases show that the executive branch in new democracies may employ both legal means and administrative capacities to tilt the playing field in their favor and thereby determine the electoral outcome.

Ragnbild L. Muriaas

ANC and Concentration of Power in South Africa: Does Local Democracy Open Up for Power Sharing?

Concentration of power is an obstacle to democracy in Africa. The question is therefore if the introduction of local democracy can contribute to power-sharing in the society. In South Africa, the governing party, the African National Congress, has introduced elected local governments to deepen democracy. An examination of the results of the local elections in 2000 and 2006 shows that power is devolved to opposition parties in some municipalities, but only to a small percentage of them. A further qualitative analysis of the relationship between the different political parties in three selected districts indicates that many of the institutional mechanisms that are adopted favor the national governing party. Local democracy gives the opposition parties an opportunity to compete on a level playing field in South Africa, but the African National Congress fights to hold on to its political power –mostly with means that are acceptable in a democracy.

Johanna Söderström

Electoral Experiences among Ex-Combatants: A New Approach to Democracy in Liberia?

What meaning is attached to the historic elections of 2005 among ex-combatants in Liberia? The elections were generally considered successful, and should therefore be instrumental in the consolidation of democracy. In addition, studies of democratization tend to overlook the importance of the attitudes among the general populace in such processes. In order to rectify this, the meaning attached to elections is described in terms of voting behavior and motivation, as well as the extent of application of the equality principle, and finally in relation to the perceived legitimacy of the elections. The study is based on focus group discussions carried out in the spring of 2008 in Liberia. The conclusions point to problems vis-à-vis the legitimacy of the elections, which may have long-term implications for the consolidation of democracy in Liberia. However, other areas, in particular attitudes towards vote buying, show a more positive trend.

Michael Seeberg

Mongolian Miracles and Central Asian Disappointments: Nomadic Culture, Clan Politics and the 16th Republic

How can countries like Mongolia and the Central Asian countries develop so differently in terms of regime type when they share approximately the same Soviet legacy? Mongolia's democratic trajectory since the collapse of the Soviet Union is surprising, given that the country lacks crucial democracy-advancing features. The explanation lies in a combination of nomadic culture, clan politics, and Mongolia's status as not being de jure member of the Soviet Union. The Central Asian countries were full members but had relatively large autonomy from Moscow, as long as they upheld order. This created a room for clan politics to permeate the regimes in contrast to Mongolia, which was under greater Soviet control. Consequently, Mongolia has managed to stay on the straight and narrow path to democracy while the Central Asian countries have all fallen deeply into autocracy. Thus, the countries' different legacies have had direct impact on the chances for consolidating democracy after independence, indicating that it takes a major structural change to tear down clan politics.

Agnes Cornell

Democracy Aid, Political Regimes, and Democratic Development

Over the last decades democracy aid has become a popular type of foreign aid. This study examines whether democracy aid is conducive to higher democracy levels and to what extent the effects of democracy aid differ between different contexts. Findings show that the effects of democracy aid differ between political regimes. Cross sectional time series analyses over the period 1990-2004 show that the positive effects of democracy aid are strongest in stable authoritarian regimes, one-party regimes, and monarchies. Democracy aid also has positive effects on democratic development in multi-party regimes, which tend to be more unstable but where important political institutions are functional. No effects are found in military regimes, which tend to be both unstable and to lack working political institutions. The potential of democracy aid does not seem to be in deepening democracy in democracies. Democracy aid has no effects on democratic development in democracies.

Morten Jacosen

An Effect of Administrative Structures on Political Behavior: The Danish Structural Reform and the 2005 Danish Local Government Election

Just as political behavior can affect administrative structures of government, the administrative structures can affect political behavior. This study examines a potential effect of the recent Danish structural reform on local voting (voting for a candidate resident in same area as the voter) in the 2005 Danish local government election. I argue that the structural reform has strengthened local voting. The argument is tested by comparative and statistical analyses that compare municipalities constructed, via the structural reform, by consolidations of former municipalities with municipalities not affected by the reform. The data consists of voting behavior in 252 local areas, coding of 7769 candidates' residence, and experts subdivision of municipalities into local areas. Both analyses find a higher degree of local voting in municipalities constructed by consolidations than municipalities unaffected by the structural reform; thus, supporting the argument. This reinforces the general claim that administrative structures affect political behavior.

Om forfatterne

Lise Rakner er professor i komparativ politik ved Universitetet i Bergen og seniorforsker ved Christian Michelsen Instituttet i Norge. Hendes forskningsinteresser omfatter demokratisering og menneskerettigheder, specielt relateret til valgadministration og politiske partier i Afrika syd for Sahara. I de seneste år har hun redigeret flere bøger og har blandt andet publiceret i *Comparative Political Studies*, *Democratization*, *International Political Science Review* og *Journal of Democracy*. E-mail: lise.rakner@isp.uib.no.

Lars Svåsand er professor i komparative politik ved Universitetet i Bergen. Han forskningsinteresser omfatter valg, politiske partier og demokratisering. I de seneste år har han blandt andet leveret bidrag til en lang række antologier og publiceret i *Comparative Political Studies*, *Democratization* og *International Political Science Review*. E-mail: lars.svasand@isp.uib.no.

Ragnhild Louise Muriaas er postdoc ved Institutt for Sammenliknende Politikk på Universitetet i Bergen Hun er cand. polit. (2002) og ph.d. (2008) fra Universitetet i Bergen. Hendes forskningsinteresser omfatter lokale politiske institutioner, politiske partier, traditionelt lederskab og representasjon i det sydlige og østlige Afrika. Hun har publiceret artikler i internationale tidsskrift (bl.a. *Government and Opposition* og *Commonwealt & Comparative Politics*) om traditionelle ledere, politisk opposition og politiske partier i Malawi, Sydafrika og Uganda. E-mail: ragnhild.muriaas@isp.uib.no.

Johanna Söderström har siden 2007 været ph.d.-studerende ved Statsvetenskapliga Institutionen ved Uppsala Universitet. Hendes afhandling handler om den politiske integrering af tidligere kombattanter i Liberia, og denne artikel indgår som en del heraf. Johanna Söderströms forskningsinteresse omfatter demokratisering, fredsskabelse, politisk sociologi, politisk kultur og fokusgrupper. E-mail: johanna.soderstrom@statsvet.uu.se

Michael Seeberg er kandidatstuderende ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet. Han har studeret ved University of Washington, Seattle og har været i praktik ved den faste danske FN-Mission i New York. Hans inter-

esser omfatter komparativ politik, herunder særligt demokratisering i post-kommunistiske lande og *the rule of law*. E-mail: michael.seeberg@gmail.com.

Agnes Cornell er ph.d.-studerende ved Statsvetenskapliga institutionen på Göteborgs Universitet. Hendes primære forskningsinteresser er demokratisering, udviklingsspørgsmål og bistand. E-mail: agnes.cornell@pol.gu.se

Morten Jakobsen, cand.scient.pol. Er ph.d.-stipendiat ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet, hvor han undersøger effekterne af to forvaltningsindsatser, der har til hensigt at forbedre de dansksproglige kundskaber hos tosprogede børnehavebørn. Forskningsinteresser: Den offentlige forvaltnings rolle i leveringen af velfærdsydelser, effekter af den offentlige forvaltnings indretning på politisk adfærd, styringsinstrumenter i den offentlige forvaltning og særinteressers mobilisering og indflydelse. E-mail: mortenj@ps.au.dk